

Yetişkinlerde Madde Bağımlılığı ile Çocukluk Çağı Travmaları ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki

Relationship Between Substance Abuse and Childhood Traumas and Attachment Styles in Adults

● Efe Barkın SEYFELİ¹, ● Özlem ŞENER²

¹Istanbul Aydın Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye

²Istanbul Aydın Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Turkey

Öz

Amaç: Bu araştırmanın amacı madde bağımlılığı olan yetişkinlerde madde bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemektir.

Yöntem: Çalışma grubu 279 katılımcıdan oluşmaktadır. Çalışmada 55 veri Balıklı Rum hastanesinde yatan hastalar ile yüz yüze anket yöntemi ve 224 veri çevrimiçi anket yöntemi ile Google formlar aracılığıyla toplanmıştır. Bu çalışmada, Demografik Bilgi Formu, Alkol, Sigara ve Madde Tutulumu Tarama Testi (ASSIST), Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ) kullanılmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgulara göre fiziksel taciz ve kaygılı bağlanma alt ölçeklerinden alınan puanların tütün riski puanlarını yaradığı; fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz alt ölçek ve ÇCTÖ toplamından alınan puanlar ile üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçeklerinden alınan puanların alkol riski puanlarını yordadığı; fiziksel taciz, fiziksel ihmal ve aşırı koruma alt ölçeklerinden alınan puanlar ile uç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçeklerinden alınan puanların hint keneviri kökenliler riski puanlarını anlamlı şekilde yordadığı bulunmuştur.

Sonuç: Araştırma sonucuna göre madde bağımlılığı olan yetişkinlerin çocukluklarında çoğunlukla travmaya maruz kaldıkları ve çocukluk çağı travmaları ile bağlanma stillerinin madde bağımlılığını yordadığı tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Madde Bağımlılığı, Çocukluk Çağı Travmaları, Bağlanma Stilleri

Abstract

Objective: The aim of this study is to examine the relationship between substance abuse and childhood traumas and attachment styles in adults.

Method: The study group consists of 279 participants. In the study, 55 data were collected from patients hospitalized in Balıklı Rum hospital by face to face survey method and 224 data were collected through online survey method and Google Forms. In this study, Demographic Information Form, Alcohol Cigarette and Substance Involvement Screening Test (ASSIST), Childhood Trauma Scale (CTS) and Three-Dimensional Attachment Styles Scale (SUBBS) were used.

Results: The scores obtained from the physical abuse and anxious attachment subscales predicted the tobacco risk scores. Physical neglect, emotional neglect, sexual harassment subscale, and scores from the CTQ total and scores from the three-dimensional attachment styles subscales predicted alcohol risk scores; scores from physical abuse, physical neglect and overprotection subscales and scores from three-dimensional attachment styles were found to significantly predicted the risk scores of cannabis origin.

Conclusion: Adults with substance addiction were generally exposed to trauma in their childhood and that childhood traumas and attachment styles predicted substance addiction.

Keywords: Substance abuse, Childhood traumas, Attachment styles

Yazışma Adresi/Address for Correspondence: Efe Barkın SEYFELİ, İstanbul Aydın Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul, Türkiye
E-posta: efebs309@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-6100-6885

Geliş Tarihi/Received: 02.01.2022
Kabul Tarihi/Accepted: 25.04.2022

Giriş

Madde bağımlılığı gün geçtikçe yaygınlaşan ve kullanmaya başlama yaşı giderek küçülen, toplumsal boyutta tehlike arz eden bir sorundur (1). Alanyazına bakıldığında bu sorunun zemininde, bireylerin günlük yaşantıdaki birçok eğilim ve ilişki stilinde olduğu gibi, çocukluk çağına ait izlere rastlandığını ifade eden çalışmalar mevcuttur (2, 3).

Madde kullanımı, bağımlılık boyutuna ulaştıktan sonra bireyde, madde kullanımından önceki hayatında çok daha öncelikli olan unsurların yerine birincilliği maddeye atfetme görülmektedir (4). Tüm önceliği madde kullanımı olan bireylerin ve ilişkili olarak toplumu oluşturan diğer bireylerin fiziksel ve ruhsal sağlıklarında sorunlara ve kişiler arası ilişkilerde büyük ölçüde bozulmalara sebep olduğu (5) için madde bağımlılığı ve bu bağımlılığa yol açan sebeplerin tespiti önem arz etmektedir. Yalnızca kullanan kişiyi etkilemekle kalmayıp; ailesini, yakın çevresini ve toplumun belli noktalarında etkileşime geçtiği kişilerle ve bu kişilerle olan iletişimde belirgin sorunlara sebep olan madde bağımlılığı (6) toplum için çözülmesi gereken önemli sorulardan biri olması sebebiyle sorunun kökenine inilmesi bu araştırmayı değerli kılmaktadır. Alanyazına bakıldığında madde bağımlılığı ve çocukluk çağı travmaları arasında belirgin bir ilişki ifade edilmektedir (7-10). Madde kullanım bozukluğu hastalarında çocukluk çağı travması, nüfusun geneline kıyasla daha fazla olduğu ifade edilmektedir (11). Yapılan bu araştırma ile madde bağımlılığı olan bireylerin çocukluk travmalarıyla bağlanma biçimleri arasındaki ilişkinin tespitiyle bireylerin bu eğilimlerinin kökeni hakkında detaylı bir bulgu ortaya koyarak alanyazına önemli bir katkı sunmayı planlamaktadır.

Çocukluk çağına ait olumsuz yaşam olaylarının kapsamı, doğumdan on sekiz yaşına kadar olan sürenin tamamını içermektedir (12). Çocukluk yaşamını olumsuz etkileyen önemli olayların başında ihmal ve istismar gelmektedir. Çocukluk çağı istismarının; fiziksel, duygusal, cinsel istismar ve ihmal olmak üzere 4 türü vardır. İhmal, duygusal ihmal ve fiziksel ihmal olarak 2 alt gruba ayrılır (13-15). İstismar aktif, ihmal ise pasif bir süreçtir (16). İstismar çocuğa yönelik kasti yapılan ve çocuğa birçok yönden zarar veren aktif bir faaliyet iken, ihmal; çocuğun dolaylı şekilde zarar gördüğü pasif bir husustur (17). Çocukluk çağına gerçekleşen istismar veya uzun süreli ihmal gibi olumsuz yaşam olayları bireyin sonraki yaşantısını önemli ölçüde etkileyebilmektedir (18). Bu dönemde yaşanan uzun süreli ihmal veya istismarın yol açtığı travmatik deneyimler bireyin daha sonraki dönemlerde sergileyeceği davranış ve eğilimleriyle ilişkilidir (19). Bireyin yaşamının ilk yılları ideal ilişkiler kurabilmesi adına önemlidir. Bu süreç içerisinde birey ötekinin duygularını anlayabilme, öfkeye karşı set koyabilme, kaygıyı ifade etme, sevmeye-sevilme gibi farkındalıklar ile beraber hayatlarının daha sonraki zamanlarında etki gösterecek bağlanma ilişkisini de meydana getirirler (20).

Bireyler doğumlarının ardından ilişki ve etkileşimlere başlar. İlk dönemlere ait etkileşimler bakım veren ile gerçekleşir. İlk dönemlerde kurulan bu ilişkiler sonraki dönemler ile ciddi düzeyde bağlantı içindedir (21). Bireyin bebekliğinde birincil düzeyde bakım sağlayanlarla girdiği etkileşimlerle erişkinliğindeki romantik bağ kurmaları ciddi oranda örtüşür (22). Kişilerin hayatında temel ihtiyaçlar kadar önemli role sahip olan bağ kurma ihtiyacı ideal düzeyde sağlanamaz ise kişinin sonraki yaşantısında direkt olarak ilişkisel düzeyde; dolaylı olarak ise kişinin hayatındaki diğer alanlarda olumsuzluklara yol açabilmektedir. Çocuk ve bakım veren arasında erken dönemde gerçekleşen olumsuz etkileşimler sonucu çocukta bakım verene karşı güvensiz bir bağlanma yaratır. Çocuklukta bağlanma biçimindeki olumsuzluk yetişkinlik yaşantısında bireyin kişilik yapısını etkilemekte ve üç şekilde hastalık düzeyinin artabildiği ifade edilmektedir. Bunlardan ilki güvensiz bağlanan kişilerin strese duyarlılıklara ve bedensel tepkilere daha fazla sahip olduklarıdır. İkincisi, iniş çıkışlı duygulanımlarını dengeleyebilmek için madde kullanmaya yönelmeleridir. Üçüncüsü de daha az sosyal destek arayışı tutumuna sahip olmalarıdır (23). Bağlanma süreci hayat boyu eklemeler yapılan bir zincir olarak ele alınacak olursa, zincire ekleme yapılan herhangi bir aşamada hata olması durumunda hatalı aşama, kendisinden sonraki aşamaların tamamını etkiler. Bu kapsamda doğum anından itibaren bakım verilen bireyin duygusal doyuma sağlaması ve bakım verilenle sağlıklı bir bağ kurulması önemlidir. Bebeklik dönemindeki bağlanma örüntüsünün şekillenmesi, ilerideki yaşamda romantik ilişkileri ve evlilik yaşantısına büyük oranda etki etmektedir. Bu etki, beraberinde ikincil etkileri de getirmekte ve domino etkisi oluşturmaktadır. Alanyazına bakıldığında yetişkin bağlanma stilleri ile madde bağımlılığı arasında belirgin bir ilişki ifade edilmektedir (24- 26).

Alanyazına bakıldığında çocukluk travmaları, bağlanma biçimleri ve madde bağımlılığı değişkenlerine dair çalışmalar mevcut olsa da (25,27-30) bu değişkenlerin yalnızca üçünün bir aradaki ilişkisini değerlendiren çalışmalara rastlanmamıştır. Araştırmada çocukluk çağı olumsuz deneyimlerinin ve çocukluk çağı deneyimlerinden temel alan bağlanma stillerinin günümüzde yaygın bir problem olan madde bağımlılığı ile ilişkileri değerlendirilmiştir. Bu çerçevede çocukluk çağına ait fiziksel, cinsel ve duygusal istismar gibi olumsuz yaşam olayları deneyimleyen bireylerin yetişkinliğinde bağlanma sorunları ve madde kötüye kullanımı gibi olumsuz etkileri ile yetişkinlik çağındaki hayat kalitesi düşmekte ve fiziksel ve ruhsal sağlığı tehdit ile karşılaşmaktadır. Bu yüzden araştırma sonucunda elde edilen bulguların alanyazına önemli bir katkı sağlanacağı düşünülmektedir. Bu kapsamda, yetişkin bireylerin madde bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları arasında nasıl bir ilişki olduğunun ve çocukluk çağı travmaları ile bağlanma stillerinin madde bağımlılığını yordayıp yordamadığının incelenmesi araştırmanın problemlerini oluşturmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada yetişkinlerde madde bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi için ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelinden yararlanan araştırmalarda, diğer yöntemlere nazaran belli bir zaman sınırlaması içinde evreni temsil eden daha büyük örneklem aracıyla veriler elde edilmektedir. İlişkisel tarama modeli iki veya ikiden fazla değişken arasında ilişkisel bir değişim olup olmadığı ve bu değişimin şiddetinin ölçülmesi hedeflemektedir (31).

Örneklem

Araştırmanın çalışma grubu araştırmanın amacına uygun olacak şekilde ulaşılabilirlik ve elverişlilik açısından uygun olan elverişli örnekleme yöntemi ile belirlenen 18 yaş ve üzerindeki ve DSM-5 bağımlılık kriterlerine göre sigara, alkol veya hint keneviri kökenli maddelerden en az birine bağımlı olma koşuluna göre belirlenmiştir. Çalışmada 436 katılımcıdan veri toplanmış; ancak 148'inin bir kısmı eksik veya tutarsız cevaplar içerdiği, bir kısmı da özellikle hastane dışından toplanan veriler DSM-5 bağımlılık kriterlerine göre bağımlı olma kriterlerini karşılamadığı için, 7'si kayıp ve aykırı değerler barındırdığı, 2'si katılmayı onaylamadığı için toplam 157 veri çalışmadan çıkarılarak 279 veri ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Buna göre çalışma grubu 143 kadın ve 136 erkek madde bağımlısı olan yetişkinden oluşmaktadır.

İşlem

Verilerin toplanmasında Demografik Bilgi Formu, Alkol, Sigara ve Madde Tutulumu Tarama Testi (ASSIST), Çocukluk Çağı Travmaları ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeklerinden faydalanılmıştır. Ankette kullanılacak ölçme araçları için gerekli onaylar ve etik kurul onayı alındıktan sonra, veriler elden ve Google Formlar aracılığı ile toplanmıştır. Araştırma verileri anket formları Balıklı Rum Hastanesi'nde yatış gerçekleştiren 55 madde bağımlısı kişiye elden, 381 madde bağımlısı kişiye çevrimiçi kanallar ve sosyal medya aracılığı ile bağımlı dernek ve araştırmacıları ile bağlantı kurarak ve bağımlı bireylerin yer aldığı sosyal ağlardan ulaştırılarak toplanmıştır. Bağımlı tanısı olmayan ancak araştırma kapsamında kullanılan ASSIST'den elde edilen veriler ve DSM'de bağımlı tanı kriterlerini karşılamayan ve testte eksik veya yanlış bilgi veren katılımcılar araştırmadan çıkarılmıştır.

Araştırma verileri toplama aşamasında bağlı bulunan üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurulu'ndan 01.02.2021 tarih ve 2021/01 no ile etik kurul izni alınmıştır. Araştırma için katılımcılardan gönüllülük esasına uygun olarak onay alınmış ve katılımcılar araştırma anketinin başında "çalışmaya katılmayı onaylıyorum" ifadesini işaretleyerek onaylarını beyan etmişlerdir. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler

	Grup	N	%
Yaş	18-24	70	25.1
	25-34	124	44.5
	35-44	64	22.9
	45+	21	7.5
	Toplam	279	100
Cinsiyet	Kadın	143	51.3
	Erkek	136	48.7
	Toplam	279	100
Medeni durum	Bekâr	113	40.5
	Evli	88	31.5
	Boşanmış/Dul	23	8.2
	İlişkisi var	55	19.8
	Toplam	279	100
Eğitim durumu	İlköğretim	46	16.5
	Lise	77	27.6
	Ön lisans/Lisans	137	49.1
	Yüksek lisans	19	6.8
	Toplam	279	100

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Araştırma çalışması için "Demografik Bilgi Formu" oluşturulmuştur. Araştırmaya katılan kişiler hakkında çalışmaya katkı sağlayacak bilgiler almak ve bunları araştırma soruları ile karşılaştırmak amacı ile çalışmacı tarafından 5 maddelik bir form oluşturulmuştur. Demografik formda yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu ve çocuklukta anneden ayrı kalınan bir dönem olup olmadığı sorulmuştur.

Alkol, Sigara ve Madde Tutulumu Tarama Testi (ASSIST)

Çalışmada Alkol, Sigara ve Madde Tutulumu Tarama Testi (ASSIST) kullanılarak katılımcıların madde bağımlılığı durumu saptanmıştır. ASSIST tütün, alkol, esrar, kokain, amfetamin türü uyarıcılar, sakinleştiriciler ve uyku ilaçları (benzodiazepinler), halüsinojenler, uçucular, opiyatlar ve diğer maddelerin kullanımını taramak için farklı kültürlerde kullanılabilir ve kültürel açıdan nötr olacak şekilde geliştirilmiştir. ASSIST uygun müdahale yaklaşımını belirlemek amacıyla kullanılan her bir madde türü için bir risk skoru belirlemektedir. Kişilerin hayat boyu madde kullanımlarına, son üç ay içerisindeki madde kullanım durumlarına ve bağlantılı problemlerine dair bilgi sağlamaktadır. ASSIST bünyesindeki her soru içinden seçilecek cevap serisine sahiptir ve 2'den 7'ye kadar olan soruların cevapları numerik değeri olan bir puana sahiptir. Her madde için bir ASSIST risk puanı oluşturulması amacıyla 2 ile 7 arasındaki

sorular her bir madde için toplanır. Tütün için ASSIST risk puanı aralığı 0 – 31 olarak; geri kalan tüm madde kategorileri için ASSIST risk puanı aralığı 0 – 39 olarak belirlenmiştir (32). Bu araştırma kapsamında tütün, alkol ve hint keneviri kökenliler alt ölçekleri kullanılmıştır..

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)

Çalışmaya katılan madde bağımlısı bireylerin çocukluk çağı travmalarını saptamak için Bernstein (33) tarafından geliştirilen, Şar ve arkadaşları (15) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış hali olan CTQ-33 kullanılmıştır. Bu ölçek, 33 madde ve 6 alt boyuttan oluşan 5'li likert tipte bir veri toplama aracıdır. Ölçeğin alt boyutları duygusal istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar, duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve aşırı koruma/kontrol şeklindedir. Her bir alt boyut için olası puanlar 1 ile 5 arasında değişir ve toplam puan 5 ile 25 puan arasındadır. Ayrıca 0 ile 3 arasında bir travmanın inkâr puanı da vardır. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin Cronbach's alpha güvenirlik katsayısı 0.87 olarak tespit edilmiştir (15).

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)

Çalışmada kullanılan Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri ölçeği Erzen (34) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 18 maddeden ve 3 alt boyuttan oluşmakta ve ters madde bulunmamaktadır. Ölçeğin alt boyutlarını "Güvenli Bağlanma Stili" (4, 7, 10, 13 ve 16. madde) "Kaçınan Bağlanma Stili" (1, 3, 5, 9, 12, 15, 18. madde) son olarak "Kaygılı-Kararsız Bağlanma Stili" (2, 6, 8, 11, 14, 17. madde) oluşturmaktadır. 5'li likert tipinde hazırlanmış ölçeğin Cronbach Alpha iç tutarlık katsayıları alt ölçeklerinde kaçınan, güvenli ve kaygılı-kararsız bağlanma stilleri için sırasıyla .80, .69 ve .71 olarak saptanmıştır (34).

Veri Analizi

Çalışmanın amaçlarının test edilmesi için verilerin analizi lisanslı SPSS 25 programı ile yapılmıştır. İlk etapta başlangıç analizleri yapılmıştır. Bu süreçte verilerin doğruluğu, kayıp değerler, aykırı değerler incelenmiştir. İlk olarak verilerin doğruluğunu incelemek amacıyla her bir değişkenin en küçük ve en büyük değerleri ve frekans dağılımları incelenmiştir. Kayıp değerler ve aykırı değerler dikkate alınarak veri setinden 7 katılımcının verileri çıkarılmıştır. Sonrasında normallik testlerine bakılmış, verilerin çarpıklık basıklık değerlerine bakılarak normal dağıldığı gözlemlenmiş ve parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Betimsel verilerin analizinde sayı, yüzde, ortalama ve standart sapma, basıklık, çarpıklık ve Cronbach Alfa değerleri kullanılmıştır. Çocukluk çağı travma puanları ve bağlanma stilleri puanlarının ASSIST risk puanlarını yordama gücünü belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır.

Bulgular

Bu bölümde, katılımcılardan Demografik Bilgi Formu, Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇCTÖ), Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ) ve ASSIST kullanılarak toplanan verilerin analiz edilmesi neticesinde elde edilen bulgular ve bu bulgular temel alınarak yapılan açıklamalar yer almaktadır.

Tablo 2'de araştırmada kullanılan ölçeklere ilişkin betimsel istatistikler verilmiştir.

Çocukluk çağı travmaları alt ölçek ve toplam puanlarının ASSIST tütün riski puanını yordamasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 3'te verilmiştir. ÇCTÖ puanlarından sadece fiziksel taciz alt ölçeğinden alınan puanlar tütün riski puanlarını anlamlı şekilde yordamaktadır ($F_{(6,272)} = 2.697$; $p < 0.05$). Fiziksel

Tablo 2. Araştırmada kullanılan ölçek araçlarına ilişkin betimsel istatistikler

	N	$\bar{X}$	ss	Çarpıklık		Basıklık		α
Duygusal taciz	279	12.56	6.583	0.373	0.146	-1.275	0.291	0.925
Fiziksel taciz	279	10.06	6.349	1.036	0.146	-0.169	0.291	0.971
Fiziksel ihmal	279	9.60	4.822	1.252	0.146	1.231	0.291	0.905
Duygusal ihmal	279	14.97	6.264	0.049	0.146	-1.286	0.291	0.913
Cinsel taciz	279	8.17	5.552	1.784	0.146	2.158	0.291	0.982
Aşırı koruma	279	14.37	6.019	0.208	0.146	-1.210	0.291	0.901
ÇCTÖ Toplam	279	69.73	29.822	0.634	0.146	-0.489	0.291	0.972
Güvenli bağlanma	279	15.77	5.061	-0.088	0.146	-1.046	0.291	0.863
Kaçınan bağlanma	279	18.88	8.575	0.808	0.146	-0.517	0.291	0.941
Kaygılı bağlanma	279	17.23	7.470	0.484	0.146	-1.029	0.291	0.931
Tütün riski	279	20.67	8.948	-0.740	0.146	-0.247	0.291	0.786
Alkol riski	279	16.08	15.216	0.558	0.146	-1.351	0.291	0.946
Hint keneviri kökenliler riski	279	8.48	14.548	1.444	0.146	0.281	0.291	0.977

ÇCTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

taciz alt ölçeğinden alınan puanlar, bütün riski puanlarını %3.5 oranında yordamaktadır. Bir başka ifadeyle bütün riski puanlarının %3.5'i fiziksel taciz puanlarıyla açıklanmaktadır. Çoklu doğrusal regresyon analizine göre duygusal taciz boyutu uyumlu bulunmadığı için modele dahil edilmemiştir.

Çocukluk çağı travmaları alt ölçek ve toplam puanlarının ASSIST alkol riski puanını yordamasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 4'te verilmiştir. Buna göre ÇÇTÖ puanlarından fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz alt ölçeklerinden ve ÇÇTÖ toplamından alınan puanlar alkol riski puanlarını anlamlı şekilde yordamaktadır ($F_{(6,272)} = 23.440$; $p < 0.01$). Fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz alt ölçek ve ÇÇTÖ toplamından alınan puanlar, alkol riski puanlarını %32.6 oranında ($R = .584$ ve $R^2 = .326$) yordamaktadır. Bir başka ifadeyle alkol riski puanlarının %32.6'sı fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz alt ölçek ve ÇÇTÖ toplamından alınan puanlarla açıklanmaktadır. Çoklu doğrusal regresyon analizi duygusal taciz boyutunu uyumlu bulmadığı için modele dahil etmemiştir.

Çocukluk çağı travmaları alt ölçek ve toplam puanlarının ASSIST hint keneviri kökenliler riski puanını yordamasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre ÇÇTÖ puanlarından fiziksel taciz, fiziksel ihmal ve aşırı koruma alt ölçeklerinden alınan puanlar hint keneviri kökenliler riski puanlarını anlamlı şekilde yordamaktadır ($F_{(6,272)}$

$= 12.346$; $p < 0.01$). Fiziksel taciz, fiziksel ihmal ve aşırı koruma alt ölçeklerinden alınan puanlar, hint keneviri kökenliler riski puanlarını %19.7 oranında yordamaktadır. Bir başka ifadeyle hint keneviri kökenliler riski puanlarının %19.7'si fiziksel taciz, fiziksel ihmal ve aşırı koruma alt ölçeklerinden alınan puanlarla açıklanmaktadır. Çoklu doğrusal regresyon analizi duygusal taciz boyutunu uyumlu bulmadığı için modele dahil etmemiştir.

Üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek ve toplam puanlarının ASSIST bütün riski puanını yordamasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 6'da verilmiştir. Buna göre üç boyutlu bağlanma stilleri ölçek puanlarından sadece kaygılı bağlanma alt ölçeğinden alınan puanlar bütün riski puanlarını anlamlı şekilde yordamaktadır ($F_{(3,275)} = 5.20$; $p < 0.05$). Kaygılı bağlanma alt ölçeğinden alınan puanlar, bütün riski puanlarını %4,3 oranında yordamaktadır. Bir başka ifadeyle bütün riski puanlarının %4,3'ü kaygılı bağlanma puanlarıyla açıklanmaktadır.

Üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek ve toplam puanlarının ASSIST alkol riski puanını yordamasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 7'de verilmiştir. Buna göre üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek puanlarından alınan puanlar alkol riski puanlarını anlamlı şekilde yordamaktadır ($F_{(3,275)} = 52.952$; $p < 0.01$). Üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek puanlarından alınan puanlar, alkol riski puanlarını %35.9 oranında yordamaktadır. Bir başka ifadeyle alkol riski puanlarının

Tablo 3. ÇÇTÖ puanlarının ASSIST bütün riski puanlarını yordamasına yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi

Yordanan	Yordayan	B	Standart Hata _B	β	t	p
Tütün Riski	Sabit	18.520	1.531		12.096	0.000
	Fiziksel taciz	0.594	0.299	0.421	1.989	0.048
	Fiziksel ihmal	0.313	0.224	0.169	1.399	0.163
	Duygusal ihmal	0.014	0.328	0.010	0.043	0.966
	Cinsel taciz	0.190	0.266	0.118	0.713	0.476
	Aşırı koruma	0.544	0.277	0.366	1.961	0.051
	ÇÇTÖ Toplam	-0.235	0.198	-0.784	-1.186	0.237
R= .237		F _(6,272) =2.697		p=.015		
ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği						

Tablo 4. ÇÇTÖ puanlarının ASSIST alkol riski puanlarını yordamasına yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi

Yordanan	Yordayan	B	Standart Hata _B	β	t	p
Alkol Riski	Sabit	-1.425	2.176		-.655	.513
	Fiziksel taciz	-.403	.424	-.168	-.949	.343
	Fiziksel ihmal	-.785	.318	-.249	-2.469	.014
	Duygusal ihmal	-1.102	.466	-.454	-2.364	.019
	Cinsel taciz	-.775	.379	-.283	-2.047	.042
	Aşırı koruma	-.525	.394	-.208	-1.333	.184
	ÇÇTÖ Toplam	.853	.282	1.671	3.027	.003
R = .584	ΔR ² = .326	F _(6,272) =23.440		p=.000		
ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği						

%35.9'u üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek puanlarıyla açıklanmaktadır.

Üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek ve toplam puanlarının ASSIST hint keneviri kökenliler riski puanını yordamasına ilişkin çoklu doğrusal regresyon analizi Tablo 8'de verilmiştir. Buna göre Üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek puanlarından alınan puanlar hint keneviri kökenliler riski puanlarını anlamlı şekilde yordamaktadır ($F_{(3,275)} = 20.672$; $p < 0.01$). Üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek puanlarından alınan puanlar, hint keneviri kökenliler riski puanlarını %17.5 oranında yordamaktadır. Bir başka ifadeyle hint keneviri kökenliler riski puanlarının %17.5'i üç boyutlu bağlanma stilleri alt ölçek puanlarıyla açıklanmaktadır.

Tartışma

Bu çalışmada madde bağımlılığı olan yetişkin bireylerde, madde bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Elde edilen sonuca göre madde bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stilleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan katılımcılarda çocukluk çağı travmalarının tütün kullanımını pozitif yönde anlamlı şekilde yordayıp yordamadığına dair elde edilen sonuçlara göre fiziksel tacizin tütün kullanımı yönünde önemli bir risk faktörü olduğu tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları çocukluğunda tokat, tekme,

kapalı yerde kilitlenme, şiddet içerikli ceza gibi tutumlara maruz bırakılan bireylerin yetişkinliklerinde sigara bağımlısı olma riskini arttırdığını göstermektedir. Wu ve arkadaşlarının (10) yaptığı bir araştırmaya göre çocukluk çağı travmaları ile yetişkin sağlık problemleri ilişkilidir. Araştırmaya göre çocukluk çağı travmaları olan yetişkinlerde psikososyal işlevsellik bağlamında uyuşturucu etkiye sahip madde kullanımı, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve sigara bağımlılığı gibi riskli davranışların yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Araştırmanın diğer problemi olan bağlanma stillerinin tütün kullanımını yordayıp yordamadığına dair elde edilen sonuçlar doğrultusunda ise sadece kaygılı bağlanma stili tütün kullanımında risk oluşturduğu görülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre çocukluk çağı bakım verenleriyle kaygılı bağlanan bireylerin yetişkinlik dönemlerinde tütün kullanımına yöneldikleri tespit edilmiştir. Yeterli duygusal doyuma ve güvenli duygusal alana sahip olamayan çocuklar yetişkinlikte kaygı bastırmak için sigara kullanımına yönelmektedir. Böylece kişilerarası ilişkilerdeki kaygılı örüntüyü düzenli olarak sigara içerek kontrol edebilmektedirler. Kassel ve arkadaşlarının (25) bağlanma stilleri ile madde kullanımı arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında kaygılı bağlanma ile sigara kullanımı arasında tespit ettikleri ilişki yapılan bu çalışmayı destekleyici niteliktedir. Sigara bağımlılığı ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir diğer çalışmada da katılımcıların %18,5'inin kaygılı bağlanma stiline sahip olduğu saptanmıştır (35). Üniversite

Tablo 5. ÇÇTÖ puanlarının ASSIST hint keneviri kökenliler riski puanlarını yordamasına yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi

Yordanan	Yordayan	B	Standart Hata _B	β	t	p
Hint Keneviri Kökenliler Riski	Sabit	-6.628	2.272		-2.918	0.004
	Fiziksel taciz	0.985	0.443	0.430	2.225	0.027
	Fiziksel ihmal	0.832	0.332	0.276	2.507	0.013
	Duygusal ihmal	0.295	0.487	0.127	0.606	0.545
	Cinsel taciz	0.331	0.395	0.126	0.837	0.403
	Aşırı koruma	1.076	0.411	0.445	2.618	0.009
	ÇÇTÖ Toplam	-0.364	0.294	-0.746	-1.237	0.217
R = .463		$F_{(6,272)} = 12.346$		p = .000		

ÇÇTÖ: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği

Tablo 6. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının ASSIST tütün riski puanlarını yordamasına yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi

Yordanan	Yordayan	B	Standart Hata _B	β	t	p
Tütün Riski	Sabit	12.278	3.167		3.876	0.000
	Güvenli bağlanma	0.227	0.118	0.128	1.931	0.055
	Kaçınan bağlanma	0.011	0.068	0.010	0.156	0.876
	Kaygılı bağlanma	0.267	0.072	0.223	3.720	0.000
R = .232		$F_{(3,275)} = 5.200$		p = .002		

öğrencileriyle yapılan bir başka çalışmada sigara kullanmayan katılımcıların sigara kullanan katılımcılara göre daha olumlu bağlanma özellikleri ortaya koyduklarını ifade edilmiştir (36). Yetişkinlikteki bağlanma stilleri temeline çocukluktan almaktadır. Çocuklukta bakım verenlerle gerçekleşen etkileşimler ilk duygusal bağlanma örüntülerini oluşturmaktadır. Bu örüntüler travmatik anılar veya bakım verenle güvensiz bağlanmalardan oluşmuş ise yetişkinlik çağında birey bu duyguları ödünlemek için madde kullanma davranışına yönelmektedir.

Araştırmanın diğer problemi katılımcıların çocukluk çağı travmalarının hint keneviri kökenli maddelerin kullanımını pozitif yönde yordayıp yordamadığını incelemektir. Buna göre elde edilen sonuçlar doğrultusunda çocuklukta fiziksel taciz, fiziksel ihmal ve aşırı koruma tutumlarına maruz kalmanın hint keneviri kökenli madde kullanımını pozitif yönde yordadığı saptanmıştır. Araştırma sonucuna göre çocuklukta fiziksel saldırı, fiziksel ihmal ve aşırı müdahale gibi tutumlara maruz bırakılan bireyler, yetişkinliklerinde hint keneviri kökenli maddelerin kullanımına yönelmektedirler. Bu maddenin kullanılmasının ardından bireyler, fizyolojik ve psikolojik olarak hissedilen rahatlamadan dolayı bu maddeye bağımlılık geliştirmektedirler. Evren ve arkadaşlarının (11) yaptıkları bir araştırma sonuçlarına göre madde kullanım bozukluğu hastalarında çocukluk çağı travmasının nüfusun geneline kıyasla daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Liebschutz ve arkadaşlarının (37) yaptığı bir çalışmanın sonucuna göre çocukluk çağına ait travma varlığının beraberinde madde bağımlılığını da getirdiği ifade edilmiştir.

Araştırmanın bir diğer problemi ise katılımcıların bağlanma stillerinin hint keneviri kökenli maddelerin kullanımını yordayıp yordamadığı olmuştur. Elde edilen sonuçlara göre güvenli

bağlanma düzeyi arttıkça hint keneviri kökenli madde bağımlılığı riski azalmaktadır. Kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma düzeyi arttıkça hint keneviri kökenli madde bağımlılığı riski de artmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde 212 kişinin katıldığı bir araştırma sonucuna göre kaygılı bağlanma ile madde kullanım sıklığı ve stres kökenli madde kullanımı arasında anlamlı bir ilişki ifade edilmiştir (25). Gerçekleştirilen bir başka çalışmada kaçınan bağlanma stili ve uyuşturucu etkiye sahip maddelerin kullanımında belirgin bir ilişkinin varlığı ifade edilmiştir. Bu durum kaçınmacı bağlanma stiline uyuşturucu madde kullanımı ile doğru orantılı bir düzeyde bağlantısı bulunduğunu ifade etmektedir (38). Türkiye'de 2018 yılında yapılan bir çalışmada esrar kullanan ve kullanmayan bireylerin bağlanma stilleri karşılaştırıldığında esrar kullanan katılımcıların kaçınan bağlanma düzeylerinin esrar kullanmayan katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (39). Bireylerin kimlik arayışı ve rol karmaşası içinde olduğu ergenlik döneminde örnek alınan rol modellere özenmek ve geliştirilen ilk bağlanmaların güvensiz nitelikte olmasının da eğilimler üzerinde önemli bir yeri olabilir. Bu durum ergenlik döneminde bağımlılık yapıcı maddelere ulaşmayı ve kullanmayı kolaylaştırmaktadır. Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma yönünden karşılaştırıldığı bir çalışmada madde kullanım bozukluğu olmayan ergenlerin güvenli bağlanma oranı madde kullanım bozukluğu olan ergenlere göre daha yüksek tespit edilmiştir (4).

Araştırmadan elde edilen bir diğer sonuca göre katılımcılarda fiziksel ihmal, duygusal ihmal, cinsel taciz olmak üzere çocukluk çağı travmalarının alkol kullanımını pozitif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Özellikle alkol bağımlılığı olan yetişkin bireylerin daha fazla çocukluk çağı travmasına maruz

Tablo 7. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının ASSIST Alkol riski puanlarını yordamasına yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi

Yordanan	Yordayan	B	Standart Hata _B	β	t	p
Alkol Riski	Sabit	15.427	4.408		3.500	0.001
	Güvenli bağlanma	-1.035	0.164	-0.344	-6.319	0.000
	Kaçınan bağlanma	0.506	0.095	0.285	5.340	0.000
	Kaygılı bağlanma	0.431	0.100	0.212	4.310	0.000
R= .605		$F_{(3,275)} = 52.952$		$p = .000$		

Tablo 8. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Puanlarının ASSIST hint keneviri kökenliler riski puanlarını yordamasına yönelik çoklu doğrusal regresyon analizi

Yordanan	Yordayan	B	Standart Hata _B	β	t	p
Hint Keneviri Kökenliler Riski	Sabit	0.538	4.782		0.113	0.910
	Güvenli bağlanma	-0.443	0.178	-0.154	-2.493	0.013
	Kaçınan bağlanma	0.234	0.103	0.138	2.276	0.024
	Kaygılı bağlanma	0.610	0.109	0.313	5.625	0.000
R= .429		$F_{(3,275)} = 20.672$		$p = .000$		

kaldıkları gözlenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre çocuklukta beslenme, barınma ve sağlık gereksinimlerinin yeterli düzeyde karşılanmaması, yalnız bırakılmak, ihtiyaç duyulan düzeyde şefkat ve desteğin verilmemesi, ruhsal destek ve onarımın ihmal edilmesi, cinsel açıdan dokunulmak, teşhir edilmek, tecavüz, taciz veya pornografik bir unsur olarak kullanılmak gibi durumlar başta olmak üzere fiziksel ve ruhsal travmatik durumlara maruz kalan bireylerin yetişkinlikte alkol bağımlılığı riskinin arttığı görülmüştür. Yapılan bir araştırmaya göre alkol/madde kullanım bozukluğu bulunan kişileri kapsayan bir çalışmada tüm istismar türlerine ait mevcudiyetin kontrol grubu ile kıyaslandığında daha yüksek düzeyde bulunduğu ifade edilmiştir (40,41). Roy'un (8) yaptığı araştırmaya göre alkol bağımlısı erkek hastalarda yetişkin depresyonu ile çocukluk çağına ait olumsuz yaşam olayları arasında anlamlı bir ilişki ortaya çıkmıştır. Gerçekleştirilen çalışmaların sonuçları kapsamında alkol/madde bağımlısı bireylerde çocukluk çağına ait travmatik deneyim oranı %30-%59 aralığında ve genel nüfusa nazaran daha yüksek olarak belirtilmiştir. Çocukluk çağı travmatik deneyimlerinin varlığı alkol/madde bağımlılığı eğilimini yükselten bir faktördür (42). Literatürdeki bu araştırmalar, çocuklukta yaşanan travmaların, yetişkinlikte alkol bağımlılığını tetiklediği yönünde elde edilen araştırma bulgusunu destekler niteliktedir.

Araştırmadan elde edilen önemli sonuçlardan diğeri tüm bağlanma stillerinin yetişkinlerdeki alkol bağımlılığını yordadığının tespit edilmesidir. Araştırma sonucuna göre güvenli bağlanma düzeyi arttıkça alkol bağımlılığı düzeyi azalmaktadır. Kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma düzeyinde gerçekleşen artış alkol bağımlılığı düzeyinde de artışa neden olmaktadır. Araştırmanın sonuçları çocukluğunda bakım veren kişilerle girilen güvensiz etkileşimler yetişkinlik çağına bireyleri alkol kullanımına yönlendirmektedir. Bireyler çocukluklarında ebeveynlerinden yeterli düzeyde alamadıkları ilişkisel cevapların oluşturduğu eksikliği alkol kullanımı ile tamamlamaktadır. Duygu düzenleme ve bağlanma süreçlerine bakıldığında bireylerin alkol aracılığıyla reddedilmeye direnç gösterdiği veya yakınlıktan kaçarak alkolü güven veren bir liman şeklinde algıladığı düşünülmektedir (43). Türkiye'de 2900 kişi ile yapılan bir çalışmanın sonuçlarına göre kaygılı bağlanma ile alkol bağımlılığı arasında belirgin bir ilişki tespit edilmiştir (44).

Araştırma sonuçlarına göre yetişkin bireylerde özellikle alkol ve hint keneviri kökenli maddelere bağımlılık davranışını çocukluk çağı travmaları ve bağlanma stillerinin pozitif yönde yordadığı ortaya çıkmıştır. Çocukluklarında travmatik durumlara maruz kalan ve ebeveynleriyle girdikleri olumsuz etkileşimler sonucunda kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanmalar geliştiren yetişkin bireylerin madde kullanımına yöneldikleri tespit edilmiştir. Araştırmada daha önceki kuşakta yer alan bireylerin daha fazla çocukluk çağı olumsuz yaşam olaylarına maruz

bırakıldığı, bağlanma stillerinin yaşa göre farklılık göstermediği, erkeklerde fiziksel ihmalin kadınlarda ise cinsel tacizin daha yüksek düzeyde olduğu, bağlanma stillerinin cinsiyete göre farklılaşmadığı, boşanmış veya dul olanların daha fazla çocukluk çağı travmasına maruz kaldığı ve güvensiz bağlanma düzeylerinin daha fazla olduğu, çocukluk çağı travma düzeyi ve bağlanma stilleri ile eğitim düzeyi arasında ters yönde bir ilişki olduğu, çocuklukta anneden ayrı olanların çocukluk çağı travma düzeyinin daha fazla olduğu ve ayrı olmayanlara göre daha yüksek düzeyde güvensiz bağlanmalar sergiledikleri ortaya çıkmıştır.

Araştırma örneklem grubunun bir kısmının tanısı olan, bir kısmının tanısı olmayan hasta grubunu temsil etmekte olması çalışmanın bir kısıtlılığıdır. Ayrıca çalışma grubunun evreni temsil etme açısından az sayıda olması da araştırmanın diğer kısıtlılığıdır. Daha geniş örneklem grubuyla yapılacak araştırmalarla daha güçlü sonuçlar elde edilebilir. Araştırma bulgularının alanyazına, bağımlılık tedavi programında yer alan saha çalışanlarına, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na ve bu araştırmadaki değişkenler hakkında araştırma yapacak olan araştırmacılara önemli bir kaynak oluşturacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın sonuçları doğrultusunda benzer bir araştırma yürütecek araştırmacılara evreni kapsayıcılığını artırmak için daha geniş bir çalışma grubu ile sonuçları değerlendirmeleri önerilebilir. Ayrıca madde bağımlısı bireylerle grup terapisi gibi deneysel bir çalışma yürütülerek çocukluk travmaları ve bakım verenle bağlanma biçimlerinin madde bağımlılığı geliştirmelerindeki etkilerine yönelik nitel bir araştırma da yürütülebilir. Son öneri olarak, romantik ilişkisi olan madde bağımlısı bireylerin partnerleriyle de çift yönlü bir araştırma yapılarak bağlanma biçimleri üzerine yeni tespitler yapılabilir.

Teşekkür

Çalışmaya katkılarından dolayı Balıklı Rum Hastanesi'ne teşekkür ederiz.

Bu çalışma ikinci yazarın danışmanlığındaki birinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiş ve çalışmanın bir kısmı tez aşamasında International Congress on Social Sciences for Sustainability 2021'de (22-23 Mayıs 2021) sunulurken 25 Mayıs 2021'de Inars Congress Bildiri Özetleri Kitabı-2'de yayınlanmış olup tam metni yayınlanmamıştır.

Kaynaklar

1. Yüncü Z, Aydın C. Alkol ve madde kullanım bozukluğu. Çuhadaroglu Çetin F (editör). Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Temel Kitabı.3. Baskı, Ankara: Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Derneği Yayınları, 2008; 554-69.
2. Kayış H. Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenler ve Madde Kullanım Bozukluğu Olan Ergenlerin Sağlıklı Kardeşlerinin Çocukluk Çağı Travması, Psikolojik Dayanıklılık ve Beyin Görüntüleme Açısından Değerlendirilmesi. Uzmanlık Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, 2019.

3. Örsel S, Karadağ H, Kahiloğulları AK, Aktaş EA. Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2011; 12(2): 130-136.
4. Aydoğdu H. Madde Kullanım Bozukluğu Olan ve Olmayan Ergenlerin Bağlanma Stilleri Yönünden Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Ege Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2013.
5. Cihan A, Winstead DA, Laulis J, Feit MD. Attachment theory and substance abuse: etiological links. *J Hum Behav Soc Environ* 2014; 24(5): 531-537.
6. Oğuz F. Ergenlerde Algılanan Anne-Baba Tutumları ve Bağlanma Stilleri ile Madde Bağımlılığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2019.
7. Cohen ZP. Üç Kuşak Kadın Yetişkinin Çocukluk Çağı Travmaları, Dissosiyasyon ve Şiddete Yönelik Tutumları Bakımından İncelenmesi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Adli Tıp Enstitüsü, 2019.
8. Roy A. Childhood trauma and depression in alcoholics: relationship to hostility. *J Affect Disord* 1999; 56(2-3): 215-218.
9. Silverman AB, Reinherz HZ, Giaconia RM. The long-term sequelae of child and adolescent abuse: a longitudinal community study. *Child Abuse Negl* 1996; 20(8): 709-723.
10. Wu NS, Schairer LC, Dellor E, Grella C. Childhood trauma and health outcomes in adults with comorbid substance abuse and mental health disorders. *Addict Behav* 2010; 35(1): 68-71.
11. Evren C, Kural S, Cakmak D. Clinical correlates of childhood abuse and neglect in substance dependents. *Addict Behav* 2006; 31(3): 475-485.
12. Buss KE, Warren JM, Horton E. Trauma and treatment in early childhood: a review of the historical and emerging literature for counselors. *Professional Counselor* 2015; 5(2):225-237.
13. Güleç C, Köroğlu E. (editör). *Psikiyatri Temel Kitabı*. 1. Baskı, Ankara: HYB Yayıncılık, 1997; 568.
14. Kuo JR, Khoury JE, Metcalfe R, et al. An examination of the relationship between childhood emotional abuse and borderline personality disorder features: the role of difficulties with emotion regulation. *Child Abuse Neglect* 2015; 39: 147-155.
15. Şar V, Necfe I, Mutluer T, et al. revised and expanded version of the Turkish childhood trauma questionnaire (CTQ-33): overprotection-overcontrol as additional factor. *J Trauma Dissociation* 2021; 22(1): 35-51.
16. Yargıç I, Ersoy E, Batmaz-Ofiaz S. Çocukluk çağı travmalarının intihar girişimi ve kendine zarar verme davranışı ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Derg* 2012; 13(4): 277-284.
17. Kara B, Biçer Ü, Gökalep AS. Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi* 2004; 47(2): 140-51.
18. Okutan BK. Talep Etme Geri Çekilme İletişim Örüntüsü ve Evlilik Uyumu: Bağlanma Yaklaşımına Dayalı Bir Çift Modeli. Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2016.
19. Oral R, Ramirez M, Coohy C, et al. Adverse childhood experiences and trauma informed care: the future of health care. *Pediatr Res* 2016; 79(1): 227-233.
20. Gürkan NG. Evli Bireylerin Bağlanma Biçimleri ile Çatışma Çözüm Stillerinin Çift Uyumlarını Yordama Gücü. Doktora Tezi, Türkiye: Marmara Üniversitesi, 2019.
21. Brennan KA, Shaver PR. Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Pers Soc Psychol Bull* 1995; 21(3): 267-283.
22. Şipit G. Yetişkin Bireylerde Bağlanma Stillerinin Duyguları İfade Etme Şekilleri ve Empatik Eğilim Yeteneklerine Etkileri. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
23. Oshri A, Sutton TE, Clay-Warner J, Miller JD. Child maltreatment types and risk behaviors: associations with attachment style and emotion regulation dimensions *Pers Individ Dif* 2015; 73: 127-133.
24. Diaz N, Horton EG, Malloy T. Attachment style, spirituality, and depressive symptoms among individuals in substance abuse treatment. *J Soc Serv Res* 2014; 40(3): 313-324.
25. Kassel JD, Wardle M, Roberts JE. Adult attachment security and college student substance use. *Addict Behav* 2007; 32(6): 1164-1176.
26. Wedeking D, Bandelow B, Heitmann S, et al. Attachment style, anxiety coping, and personality-styles in withdrawn alcohol addicted inpatients. *Subst Abuse Treat Prev Policy* 2013; 8(1): 1-7.
27. Aslan S. Madde Bağımlılarında Beslenme, İştah Durumu ve Bağımlılık Şiddeti İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2017.
28. Brady KT, Back SE, Coffey SF. Substance abuse and posttraumatic stress disorder. *Curr Dir Psychol Sci* 2004; 13(5): 206-209.
29. Claus RE, Kindleberger LR. Engaging substance abusers after centralized assessment: predictors of treatment entry and dropout. *J Psychoactive Drugs* 2002; 34(1): 25-31.
30. De Rick A, Vanheule S. Attachment styles in alcoholic inpatients. *Eur Addict Res* 2007; 13(2): 101-108.
31. Uzun F. LGBTİ Bireylerde Ebeveyn Red-Kabulünün Ekar Kuramına Göre Kişilik Algısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Aydın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, 2020.
32. Humeniuk R, Henry-Edwards S, Ali R. The Alcohol, Smoking and Substance involvement Screening Test (ASSIST): manual for use in primary care 2010.
33. Bernstein DP, Fink L, Handelsman L, Foote J. Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse neglect. *Am J Psychiatry* 1994; 151(8): 1132-1146.
34. Erzen E. Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi 2016; 17(3): 1-21.
35. Wise MH, Weierbach F, Cao Y, Phillips K. Tobacco use and attachment style in Appalachia. *Issues Ment Health Nurs* 2017; 38(7): 562-569.
36. Görgün S, Tiryaki A, Topbaş M. Üniversite öğrencilerinde madde kullanma ve anne babaya bağlanma biçimleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi* 2010; 11(4): 305.
37. Liebschutz J, Savetsky JB, Saitz R, et al. The relationship between sexual and physical abuse and substance abuse consequences. *J Subst Abuse Treat* 2002; 22(3): 121-128.
38. Davidson S, Ireland C. Substance misuse: the relationship between attachment styles, personality traits and coping in drug and non-drug users. *Drugs and Alcohol Today* 2009.
39. Özel Z. Maddeyi Kötüye Kullanan Bireylerde Bağlanma Örüntüsünün İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2018.
40. Danielson CK, Amstadter AB, Dangelmaier RE, et al. Does typography of substance abuse and dependence differ as a function of exposure to child maltreatment? *J Child Adolesc Subst Abuse* 2009; 18(4): 323-342.
41. Tucci AM, Kerr-Correa F, Souza-Formigoni M. L. O. Childhood trauma in substance use disorder and depression: an analysis by gender among a Brazilian clinical sample. *Child Abuse Neglect* 2010; 34(2): 95-104.

42. Şahiner ŞY. Alkol ve Madde Bağımlılarının Sosyo-demografik Özellikler Çocukluk Çağı Travmaları Başa Çıkma Yöntemleri ve Kişilik Özellikleri Açısından Karşılaştırılması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, 2012.
43. Kurdek LA. On being insecure about the assessment of attachment styles. J Soc Pers Relat 2002; 19(6): 811-834.
44. Kara B. Batı Marmara Bölgesi'nde Alkol Kullanan Bireylerin Bağlanma ve Kişisel İyi Oluşları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019